

2. Vývoj disciplíny rýchlopalná pištoľ a jej pravidiel

V minulosti sa streľba z pištole rozdeľovala do troch hlavných kategórii: presnosť, pohotovosť a rýchlosť. Vzniklo veľa národných disciplín a pravidiel sa často menili, takisto ako aj používané terče.

Zo streľby na presnosť sa časom vyvinula disciplína ľubovoľná pištoľ. V prvej fáze vývoja ešte neboli jednotné pravidlá, čo sa týka typu použitých zbraní, kalibrov zbraní, terčov a vzdialeností streľby. Napríklad na OH 1896 v Aténach sa strieľala táto disciplína na 30 rán na vzdialenosť 25 metrov. Od roku 1900 sa v disciplíne ľubovoľná pištoľ strieľajú samostatné majstrovstvá sveta. Vzdialenosť streľby sa postupne ustálila na 50 metrov a kaliber použitých zbraní na 5,6 mm. Ako strelivo sa používajú náboje .22 (5,6 mm) long rifle s okrajovým zápalom.

Už od roku 1900 má táto disciplína na rozdiel od rýchlopalnej pištole takmer ustálené pravidlá: 60 súťažných rán, jednotný terč o priemere 50 cm, s čiernym stredovým kruhom o priemere 20 cm, rozdelený na 10 bodovacích kruhov. Tento terč pochádza pravdepodobne z Anglicka a stal sa medzinárodným pištoľovým terčom. Vzdialenosť streľby je 50 metrov. Počas 20. storočia sa zmenil len kaliber používaných zbraní z veľkokalibrové na malokalibrové a upravil sa čas streľby. V súčasnosti sú to dve hodiny.

Streľba na pohotovosť nebola len samotnou streľbou na terč. Streľba zahŕňala vytiahnutie zbrane s puzdra, streľbu na rôzne terče v rôznom čase a dokonca presúvanie sa medzi jednotlivými terčmi. V súčasnosti sa takto strieľa praktická, bojová streľba, tzv. Combat streľba, ktorá však nepatrí do športovej streľby a má svoje vlastné federácie, aj medzinárodné. V tejto streľbe je dokonca paradoxom, že v súčasnosti existujú viaceré strešné organizácie. Túto streľbu prevádzajú väčšinou policajné zložky ako nácvik na realitu, pričom sa na streľbu používajú veľkokalibrové zbrane.

Zo streľby na rýchlosť sa postupne vyvinuli viaceré disciplíny, v ktorých je nutnosť používať viacranové pištole a to sú veľkokalibrová pištoľ, štandardná pištoľ a nakoniec rýchlopalná pištoľ.

2.1. Vývoj disciplíny na Olympijských hrách od roku 1896

Na prvých OH 1896 v Aténach sa strieľalo armádnym revolverom 30 rán na 25 aj na 30 metrov, terč nie je celkom známy. Mal asi 18 cm priemer, stredový čierny kruh o priemere cca 13 cm a s bielym stredom o priemere cca 6 cm. Bodovacie kruhy boli pravdepodobne od 1 do 6 a násobené zatiaľ neznámym koeficientom. Strieľali sa 2 nástrelné rany a 30 súťažných rán v piatich sériách po šiestich ranách každá.

Na ďalších OH 1900 v Paríži sa strieľala disciplína služobný revolver na 20 metrov. Terč mal priemer 30 cm s čiernym stredom o priemere 20 cm. Bodovacie kruhy boli od 1 do 10. Oficiálne pravidlá nie sú známe. Známe sú len kusé informácie, najmä výsledky, napr. z časopisu Shooting and Fishing z 19. apríla a 20. septembra 1900. V roku 1904 sa na OH v St. Louis nebola streľba zaradená do programu súťaží.

Na OH 1908 v Londýne sa strieľala jediná pištoľová disciplína revolver alebo pištoľ na 50 yardov, pravdepodobne disciplína ľubovoľná pištoľ, pretože bol použitý terč s priemerom 50 cm rozdelený do 10 kruhov. Strieľali sa 2 nástrelné rany a 60 jednotlivých súťažných rán.

Na OH 1912 v Stockholme sa už oficiálne strieľala disciplína rýchlopalba (duel shooting) na 30 metrov. Terč bola silueta človeka vysoká 1,7 m s bodovacími poliami od 1 do 10. Terč sa zavrel za 3 sekundy a otvoril sa znovu po 10 sekundách. Strieľalo sa 30 rán v 6 sériách po 5 rán každá.

Na OH 1920 v Antverpách sa strieľal armádnym revolver alebo pištoľ taktiež na 30 metrov. Terč, tzv. belgický, 50x50 cm s 10 bodovacími poliami. Strieľalo sa 30 rán v piatich sériách po 5 rán. Tu sa po prvýkrát strieľala oficiálne ľubovoľná pištoľ (free pistol) na medzinárodný pištoľový terč. Plukovník Jim Crossman v [5] k tejto olympiáde uvádza aj jeden netradičný údaj a to, že Brazílčania na týchto OH nemali poriadnu výstroj na ľubovoľnú pištoľ, tak sa nad nimi američania zľutovali a požičali im nový Colt 22-jku. Všetci štyria brazílčania strieľali s touto požičanou zbraňou a získali bronz. Brazílčan Da Costa s pištoľou a streľivom, ktoré si požičal od američana Lanea získal striebro a Lanea, ktorý skončil tretí, porazil o 8 bodov.

OH 1924 Paríž. Strieľal sa revolver alebo pištoľ na 25 metrov už podľa pravidiel UIT. Terčom bola silueta človeka otáčajúca sa za 10 sekúnd. Strieľali

sa 3 série po 6 rán na šesť terčov. Hodnotil sa počet zásahov, v prípade zhody bol rozstrel, ale čas sa redukoval na 8 sekúnd.

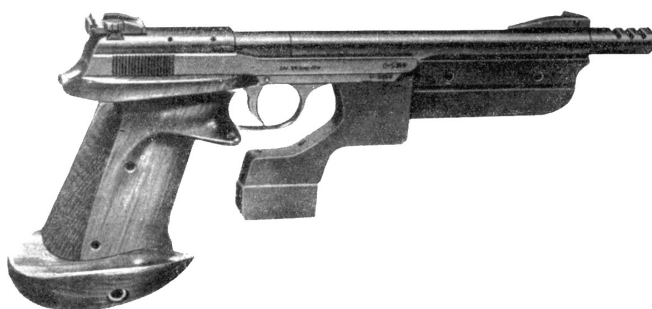
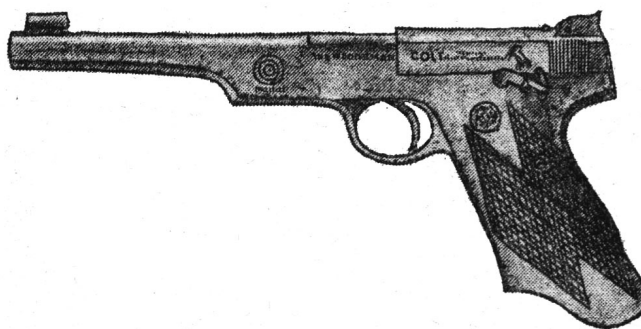

Na OH 1928 v Amsterdame nebola streľba zaradená do programu.

Od OH 1932 v Los Angeles sa používa oficiálne označenie disciplíny rýchlopalná pištoľ (rapid fire pistol). Strieľalo sa na 25 metrov malokalibrovým revolverom alebo pištoľou. Strieľalo sa na 6 otáčajúcich sa vedľa seba postavených figúr (siluet) vysokých 163 cm, 3 série po 6 rán každá v čase 8 sekúnd. Vzdialenosť medzi stredami terčov bola 75 cm ako je tomu aj dnes. Hodnotil sa len počet zásahov, v prípade zhody nasledoval rozstrel na 6 rán v čase 6, 4, 3 a 2 sekundy. 2 sekundové série sa strieľali dovtedy kým sa nerozhodlo.

Z týchto OH uvádza Jim Crossman v [5] podrobnosti aj k tejto disciplíne. Víťaz, taliansky policajt Morigi, trafil aj v rozstreloch všetky terče ale poslednú ranu vystrelil tak, že zatvárajúci sa terč strela doslova rozrezala napoly. Po základnom výsledku malo 12 strelcov maximálny výsledok 18 bodov, po treťom (3 sekundovom) rozstrele ešte traja mali maximálny počet bodov. Rozhodlo sa až v dvojsekundovom rozstrele. Počas pretekov nebolo povolené dostreľovať poruchy a tak sa všetci starali o svoju zbraň a muníciu ako o svoje dieťa.

Väčšina strelcov prišla na OH s nemeckým Walther-om alebo španielskym Star-om, ale keď videli, že američania strieľajú pištoľou 22. Colt Woodsman, tak si v najbližšom obchode kúpili túto pištoľ a pretek už potom strieľal takmer každý touto pištoľou.

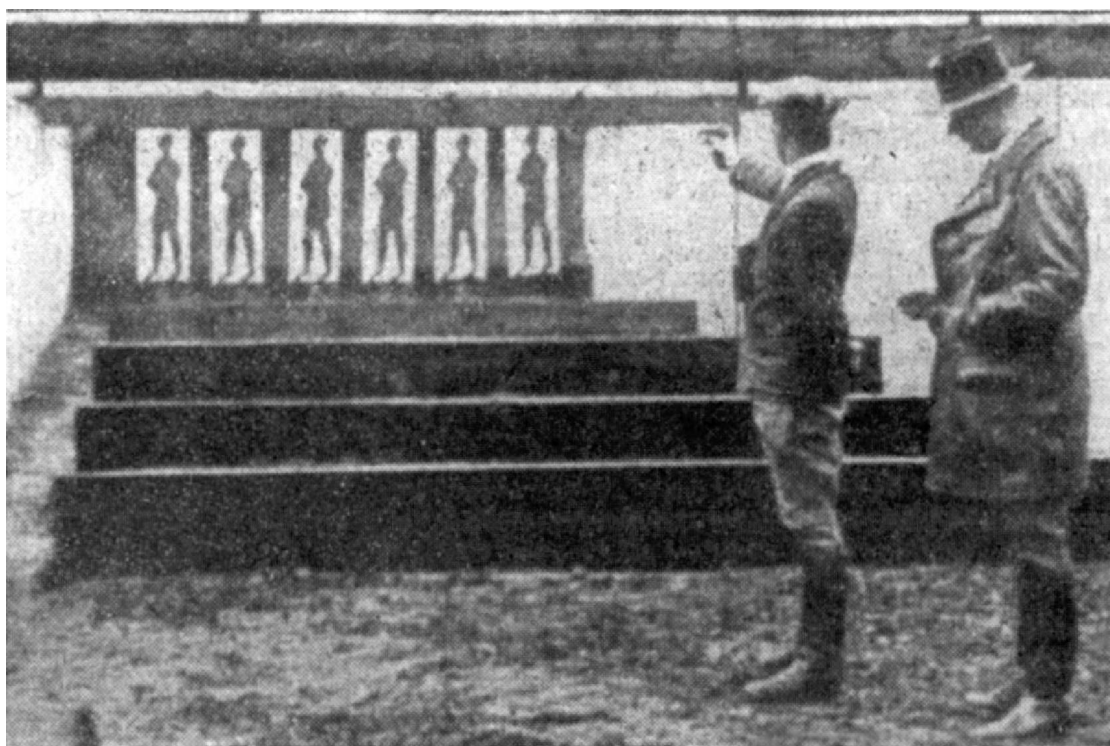
Na OH 1936 v Berlíne boli pravidlá streľby podobné ako na OH 1932. Po prvý

krát sa tu použili nemecké samonabíjacie pistole Walther - Olympia, ktoré boli konštruované na strelivo .22 short. Táto pištoľ neskôr celkom vytlačila ostatné zbrane. Používalo sa tu elektrické

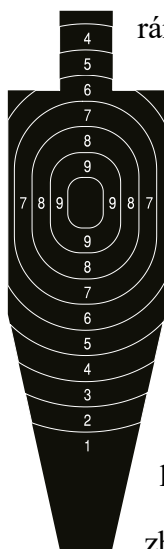
otáčanie terčov. Ako terče sa použili siluety, podobne ako na predchádzajúcich OH. Hodnotili sa len zásahy terčov, nie bodové hodnoty zásahov.

Počet súťažných rán uvádzajú viaceré zdroje rôzne. Jim Crossman v [5] uvádza ako výsledok víťaza 18 bodov, t.j. 3 osem sekundové série po 6 rán každá, Britta Kruseová v [18] uvádza ako výsledok víťaza 36 bodov, keď pravdepodobne za výsledok brala súčet základného výsledku 18 bodov a spolu 18 bodov dosiahnutých v 3 rozstreloch za 6, 4, 3 sekundy. Tu je možné v skratke uviesť aj napínavý priebeh pretekov. Po základnej časti malo 16 strelcov maximálny výsledok 18 bodov a tak sa všetkých 16 rozstreľovalo, najprv v 6 sekundovej sérii. Po ďalšom rozstrele v čase 4 sekúnd malo maximálny počet bodov ešte 5 strelcov. Rozhodlo sa až v trojsekundovom rozstrele. Ako zaujímavosť je možné uviesť, že tretí v rýchlopalbe švéd Torsten Ullman vyhral ľubovoľnú pištoľ v novom olympijskom rekorde 559 bodov. V súčasnosti existuje len veľmi málo strelcov, ktorí by strieľali kombináciu rýchlopalná a ľubovoľná pištoľ a už dávno sa nenašiel nikto kto by dokázal získať medailu v oboch týchto disciplínach.

Na strelnici počas OH 1936 v Berlíne:

Na OH 1948 v Londýne sa už ako terč použila silueta s 10 elipsovými bodovanými poliami. Strieľalo sa už podľa súčasných pravidiel, 2 rovnaké časti po 30

rán zložené zo 6 sérií po 5 rán každá. 2 série sa strieľali za 8 sekúnd, dve za 6 sekúnd a 2 za 4 sekundy. Tieto OH vyhral maďar Károly Takacs, ktorý pravou rukou vynikajúco strieľal už pred 2. svetovou vojnou a na povojnových OH vyhral strieľajúci už s ľavou rukou, keď o pravú prišiel pri výbuchu granátu. Od roku 1948 sa pravidlá rýchlopalnej pištole ustálili na podobe, ktorá až na niektoré zmeny pretrvala dodnes. Samozrejme, že sa počas 50 rokov zmenili niekoľkokrát terče, upresnili sa technické parametre zbraní, ale čas a počet sérií sa už nezmenil. Do roku 1956 sa však používalo

ako hlavné kritérium hodnotenia počet zásahov, až potom sa bral bodový súčet zásahov.

Prehľad víťazov a ich výsledkov dosiahnutých na OH v rokoch 1896-1996:

Rok	Meno	Krajina	Počet bodov
1896	J. B. Paine	USA	442 (25 zásahov)
1900	M. Larrouy	Francúzsko	58
1908	P. Van Asbrock	Belgicko	490
1912	A.P. Lane	USA	287 (30 zásahov)
1920	G. Paraense	Brazília	274
1924	H.M. Bailey	USA	18
1932	R. Morigi	Taliansko	18 (6/6 4/6 3/6 2/6)
1936	C. M. von Oyen	Nemecko	18 (6/6 4/6 3/6)
1948	K. Takacs	Maďarsko	580
1952	K. Takacs	Maďarsko	579
1956	S. Petrescu	Rumunsko	587
1960	W.W. McMillan	USA	587
1964	P. Linnosvuo	Fínsko	592
1968	J. Zapędzki	Poľsko	593

1972	J. Zapędzki	Poľsko	595
1976	N. Klaat	NDR	597
1980	I. Corneliu	Rumunsko	596
1984	T. Kamači	Japonsko	595
1988	A. Kuzmin	ZSSR	698
1992	R. Schumann	Nemecko	885 (vrátane semifinále)
1996	R. Schumann	Nemecko	698 (596+102,0)

Na OH sa zúčastnili viacerí rýchlopalníci z Česko-Slovenska, no pokiaľ je známe všetci to boli češi, slovenskí rýchlopalníci sa v tvrdej domácej konkurencii zo známych príčin nepresadili.

Najúspešnejším na OH bol Ladislav Falta na OH 1972 v Mníchove, keď nástrelom 594 obsadil druhé miesto. V Tókiu na OH 1964 bol Ľubomír Náčovský s nástrelom 590 bodov tretí.

2.2. Rozdielny vývoj na Majstrovstvách sveta

Trochu iné pravidlá sa s počiatku používali pri organizácii majstrovstiev sveta (ďalej len MS) v rýchlopalbe. Prvé MS sa uskutočnili v roku 1935 v Ríme. Strieľalo sa na terč, ktorý znázorňoval muža z profilu.

Výška terča bola 163 cm, strieľalo sa na 6 terčov vzdialených od seba 75 cm. Strieľali sa 3 série šiestich rán za 8 sekúnd, 1 séria za 6 sekúnd, 1 séria za 5 sekúnd a 1 séria 4 sekundy. Prípadné rozstrely sa potom konali až do rozhodnutia v štvorsekundovej sérii. Ako zbrane sa používali väčšinou pištole kalibru .22 LR ako bol Colt Woodsman. Tieto MS sú pre nás pamätné tým, že na nich František Pokorný získal striebornú medailu.

Na ďalších MS v roku 1937 sa opäť zmenili pravidlá. Strieľalo sa na figúru, ale hodnotili sa trestné body za nezasiachnutie figúry v hodnote rovnej dĺžke série v sekundách. Strieľalo sa už po troch

sériách (8, 6 a 4 sekundových) po šiestich ranách každá. V tomto roku sa aj prvýkrát uskutočnila súťaž družstiev.

Od OH 1936 sa v disciplíne rýchlopalná pištoľ používala prevažne pištoľ Walther-Olympia na strelivo .22 short. Dodnes sa používajú zbrane konštrukčne odvodené z tejto pištole.

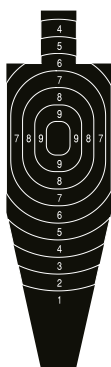
V roku 1939 sa strieľalo opäť celkom 9 sérií, ale v zvláštnom zložení (1x8“, 3x6“, 4x4“ a 1x3“). Použil sa štylizovaný terč nie ako na predošlých MS, 160 cm na výšku a 50 cm na šírku. Rozmery a tvar tohto terča sa potom takmer nemenili až do roku 1974. Pre pripravované MS 1941 bol použitý terč s vnútorným bielym obdĺžnikom, ale na OH sa pre vypuknutie 2. svetovej vojny sa už nepoužil.

Prvé povojnové MS sa uskutočnili v roku 1947. Od tohto roku sa už ustálil počet rán na 60 a počet terčov na 5. Terč, figúra, dostal bodovacie elipsy z hodnotou od 1 do 10. Hodnotil sa najprv počet zásahov až potom počet bodov. Preteky boli rozdelené na 2 rovnaké časti, v každej po 6 sérií piatich rán (2x8“, 2x6“, 2x4“). Tento spôsob hodnotenia sa zmenil až na MS 1958 v Moskve, kedy sa už neprihliadalo na počet zásahov, ale len na počet bodov, čo už ostalo dodnes. Ako strelivo pre rýchlopalné pištole sa začalo používať takmer náboje .22 short a tak posledný majster sveta z nábojom .22 LR bol Heulet Benner z USA z roku 1949.

Do roku 1954 sa konali MS v dvojročnom cykle, od roku 1954 sa konajú MS už v štvorročnom cykle.

V roku 1956 sa udiala ďalšia zmena na terči, bodovacie elipsy boli nahradené oválmi. Napr. desiatka bol ovál vysoký 15 cm a široký 10 cm. V tomto roku sa objavila aj nová konštrukcia rýchlopalnej pištole, ktorá bola konštruovaná tak, že os hlavne prechádzala dľaňou, zásobník sa zasúval do pištole zhora a nábojnice vypadávali priamo k zemi. Na OH 1956 vyvolala táto konštrukcia veľkú polemiku, ale sovietskym strelcom bolo nakoniec

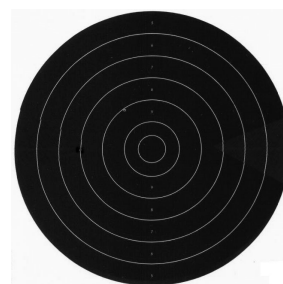
dovolené s ňou strieľať. Avšak rozruch spojený s protestmi strelcom neprospeš a tak nevyužili výhody spojené s touto pištoľou. Po OH 1956 však takáto konštrukcia rýchlopalnej pištole bola zakázaná a dodnes platí technické pravidlo, že os hlavne musí v každom bode prechádzať nad rukou.

Ďalšou zmenou v pravidlách bol rok 1974, keď bola schválená zmena terča. Zaujímavé je, že zmena terča sa uplatnila až o 2 roky neskôr a nový terč sa začal používať až od 1. 1. 1977. Zmena terča bola v tom, sa spojil obrys ramien z hlavou a tak figúra už len matne pripomínala siluetu človeka. Aj v streľbe sa uplatňoval humanizmus, aj keď len takýmto spôsobom. Bodovacie kruhy ostali v rozmedzí od 1 do 10.

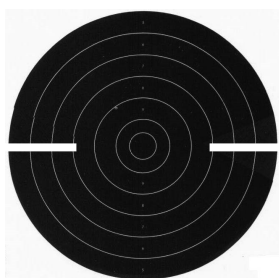
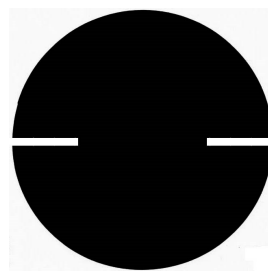
Tento terč zostal bez zmeny až do roku 1986. Rok 1986 znamenal ďalšiu veľkú zmenu terčov. Aby sa úplne odstránil dojem, že športová streľba pripravuje strelcov na zabíjanie ľudí, úplne sa „odstrihli nohy“ a „ramená“ terča a ostal len obdĺžnikový terč s bodovacími oválmi od 10 do 6. Že je disciplína rýchlopalná pištoľ disciplínou s najčastejšie sa meniacimi pravidlami dokázala hneď po OH 1988 v Soule, keď sa terč úplne zmenil.

„Figúra“ bola nahradená čiernym kruhovým terčom o priemere 50 cm, s kruhovými bodovacími poľami v rozmedzí od 5 do 10. Tento nový terč bol veľkou ranou pre vtedajšie generácie rýchlopalníkov, s ktorou sa nevedia vyrovať dodnes. Veď napr. len plocha desiatky bola zredukovaná o viac ako 50%, čo znamená, že súčasní strelci musia byť oveľa presnejší ako tí pred roka 1988.

Od roku 1988 sa pre spestrenie súťaží zaviedlo finále, aby sa streľba stala príťažlivejšou pre divákov. V osemčlennom finále sa strieľa len 10 rán na tzv. desatiny, keď je každý bodovací kruh rozdelený ešte na desatiny, čiže maximálny zásah je 10,9 bodu a nie 10 bodov. Toto prinieslo napätie do záveru súťaže, pretože v súčasnosti rozhoduje o víťazovi zvyčajne až posledná rana vo finále a aj to len o niekoľko desiatín bodu. Víťaz je často lepší od druhého v poradí len o niekoľko desiatín bodu, prípadne sa o prvenstvo rozstreľujú.

Rok 1992 priniesol elektronické terče, v prípade rýchlopalnej pištole čierny kruh o priemere 50 cm, len s dvoma vodiacimi bielymi prúžkami na bokoch a bez akýchkoľvek čiar vo vnútri. S týmto novým typom terčov sa rýchlopalníci dodnes nevedia vyrovať a výsledky na elektronické terče sú o niekoľko bodov nižšie ako na súčasne používané „papierové“ terče s vnútornými bielymi bodovacími kruhmi. Zásahy sa neukazujú priamo na terčoch, ale znázorňujú sa na monitore priamo pred streľcom. Na MS 1990 v Moskve a na OH 1992 v Barcelone sa strieľalo aj šestnásťčlenné semifinále a až po ňom osemčlenné finále, ale od toho modelu pretekov sa upustilo.

Súčasnité používanie elektronických a „papierových“ terčov si vynútilo ďalšiu zmenu terčov, od roku 1998 platí „hybrid“ elektronického a papierového terča, t.j. čierny kruh o priemere 50 cm, s dvoma vodiacimi bielymi prúžkami na bokoch a s bielymi bodovacími čiarami vo vnútri.

Po roku 2000 sa uvažuje ďalšia zmena terčov tak, aby sa používal klasický medzinárodný terč o priemere 50 cm, ale s bodovacími kruhmi od 1 do 10, čo by opäť zmenšilo plochu bodovacích polí o viac ako 50%.

2.3. Súhrn zmien v disciplíne od roku 1896 po súčasnosť

1896 – veľkokalibr. zbraň, terč o priemer cca 18 cm, vzdialenosť 25 m, 30 rán

1900 – veľkokalibr. zbraň, terč o priemere cca 30 cm, vzdialenosť 30 m, 30 rán

1912 – terč silueta cca 1,7 m, čas 3/10 sekúnd

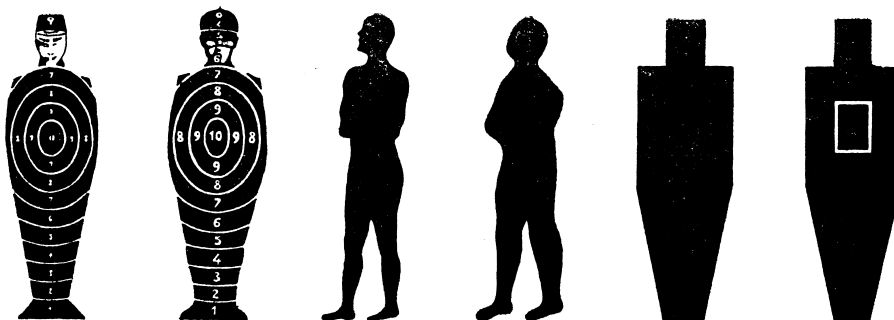
1920 – terč 50x50 cm, vzdialenosť 30 m, čas 10 sekúnd na 6 rán

1924 – terč bočná silueta, vzdialenosť 25 m, 18 rán

1932 – malokal. pištoľ, terč bočná silueta 163 cm, na 25 m, 18 rán, čas 8 sek.

1937 – terč silueta 165x45 cm, 54 rán, 3 x 8“ , 3 x 6“ a 3 x 4“ séria 6 rán

1939 – 54 rán, 1 x 8“ , 3 x 6“, 4 x 4“ a 1x3“ séria 6 rán

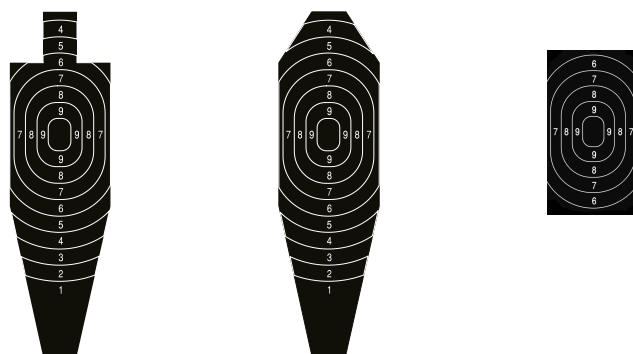

1947 – terč figúra s elipsami (160x45 cm), 60 rán , 2x8“, 2x 6“a 2x4“ séria 5 rán

1956 – terč figúra s oválmi (160x45 cm)

1974 – z figúrového terča spojením s „ramenami“ zmizla „hlava“, (160x45 cm)

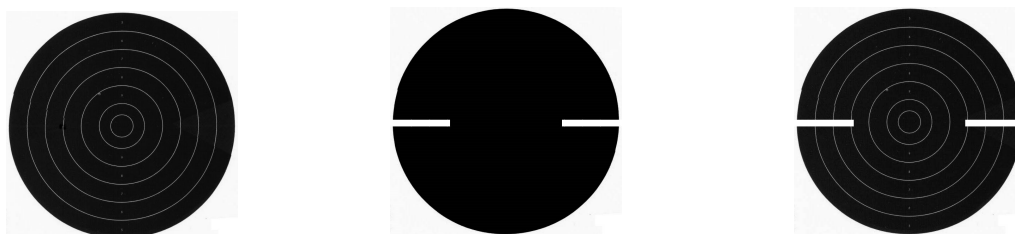
1986 – z figúrového terča sa stal len obdĺžnik

1988 – terč kruhový s bielymi kruhmi (Φ 50 cm), bodovacie polia od 5 do 10

1992 – súčasne aj terč čierny, kruhový s bielymi pásikmi (elektronický)

1998 – terč kruhový s bielymi kruhmi a pásikmi (elektronický terč bez kruhov)

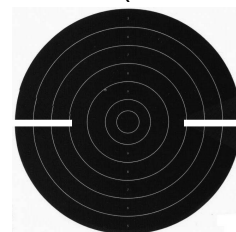

2.4. Súčasné pravidlá disciplíny rýchlopalná pištoľ

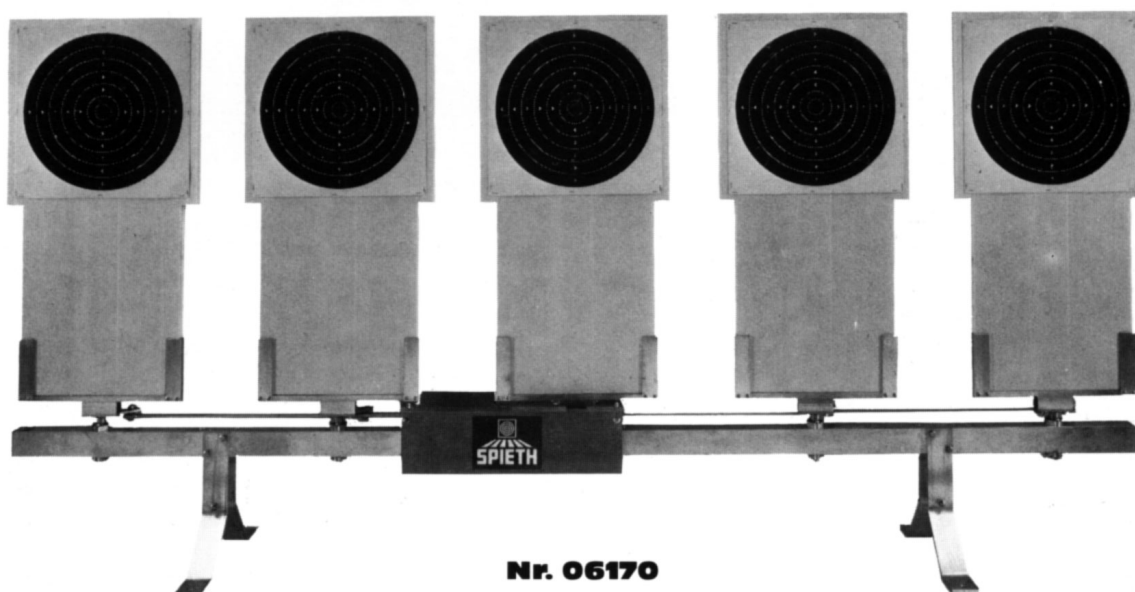
Po veľkých zmenách časov streľby, terčov a kalibrov použitých zbraní sa od roku 1948 ustálili pravidlá na súčasných pravidlách.

Strieľa sa 60 súťažných rán rozdelených do dvoch rovnakých častí, zložených zo 6 sérií po 5 rán. Z toho sú 2 série po 8 sekúnd, 2 série po 6 sekúnd a 2 série po 4 sekundy. Pred každou časťou sa strieľa jedna nástrelná séria, dnes je to povinne osemsekundová nástrelná séria.

Ako terč sa používa jednotný medzinárodný terč, ktorý je kruhový s priemerom 50 cm s bodovacími poľami 5 až 10 bodov. Momentálne (od 1. 1. 1998) sa používajú 2 základné typy tohto terča a to „papierový“ s bielymi vnútornými čiarami oddeľujúcimi bodovacie polia, vertikálnymi číselnými označeniami bodovacích polí a bielymi vodorovnými vodiacimi čiarami.

Používa sa mechanické otočné zariadenie, v ktorom je upnutých 5 terčov, ktoré

sa v určených časových intervaloch otvára a zatvára.

„Elektronická verzia“ je čierny kruh o priemere 50 cm s bielymi vodorovnými vodiacimi čiarami. Čiary oddeľujúce bodované polia na terči nie sú, terč sa takto zobrazuje na monitore pred strelcom. Strieľa sa do piatich terčov vedľa seba, pričom stredy terčov sú od seba vzdialené 75 cm.

Elektronické terče sa netočia, zatváranie a otváranie je nahradené červenými a zelenými svetelnými signálmi pod a nad terčom.

Ako zbraň sa môže použiť ľubovoľná pištoľ alebo revolver kalibru 5,6 mm (cal. .22) s nasledujúcimi obmedzeniami. Zbraň môže mať maximálne rozmery 300 mm x 150 mm x 50 mm (dĺžka x výška x šírka), výšku mieridiel vrátane hlavne 40 mm. Je povolená tolerancia do 5% v jednom z rozmerov. Maximálna hmotnosť zbrane vrátane prázdneho zásobníka je 1260 gramov.

Do polovice deväťdesiatich rokov prevažovala pištoľ rýchlopalná pištoľ od nemeckej firmy Walther. Od polovice deväťdesiatich rokov sa začína presadzovať talianska firma Pardini, momentálne s najnovším modelom Schumann.

Počas streľby sú v každej z dvoch častí povolené 2 poruchy nezávisené strelcom, kedy môže strelec sériu opakovať, pričom sa zaráta horší výsledok z dosiahnutých rán na terči.

Pred začatím série musí byť strelec takej v polohe, že nesmie mať dvíhnutú ruku s pištoľou vyššie ako je 45° od zvislej osi tela. Ruku s pištoľou smie zdvihnúť až po otočení terčov do čelnej polohy.

2.5. Súčasný stav disciplíny na Slovensku a vo svete (rok 1998)

V súčasnosti je na Slovensku táto disciplína čo sa týka dosahovaných výsledkov na vzostupe. Aj keď v bývalom Česko-Slovensku sa táto disciplína v 60-tich až 70-rokoch tešila veľkému záujmu, v posledných 20 rokoch bol

viditeľný útlm, čo sa prejavilo zmenšením záujmu strelcov a hlavne funkcionárov o túto disciplínu.

Momentálne rýchlopalnú pištoľ strieľa na Slovensku približne 15 mužov a 6 juniorov, vekom ešte dorastencov. Je len potešujúce, že sa konečne táto disciplína dočkala aj nových, mladých strelcov. Súčasný stav je len následkom nezájmu streleckého zväzu, klubov a rezortných stredísk rozvíjať túto disciplínu, nakoľko je asi najnáročnejšou z pištoľových disciplín.

V roku 1999 sa družstvo mužov Slovenska umiestnilo na ME na 8. mieste, v jednotlivcoch najlepšie Vladimír Babic na 18. mieste. Lepšie sa reprezentantom darilo na podujatiach Svetového pohára, kde sa Peter Mlynarčík v roku 1999 umiestnil dvakrát na 10. mieste.

3. Charakteristika disciplíny rýchlopalná pištoľ

3.1. Počet súťažných rán a čas streľby:

Strieľa sa 60 súťažných rán rozdelených do dvoch rovnakých častí, zložených zo 6 sérií po 5 rán. Z toho sú 2 série po 8 sekúnd, 2 série po 6 sekúnd a 2 série po 4 sekundy. Pred každou časťou sa strieľa jedna nástrelná séria, dnes je to povinne osem sekundová nástrelná séria. Počas streľby sú v každej z dvoch častí povolené 2 poruchy nezavinené strelcom, kedy môže strelec sériu opakovať, pričom sa zaráta horší výsledok z dosiahnutých rán na terči.

3.2. Terč:

Ako terč sa používa jednotný medzinárodný terč, ktorý je kruhový s priemerom 50 cm s bodovacími poľami 5 až 10 bodov. Momentálne (od 1. 1. 1998) sa používajú 2 základné typy tohto terča a to „papierový“ s bielymi vnútornými čiarami oddelujúcimi bodovacie polia, vertikálnymi číselnými označeniami bodovacích polí a bielymi vodorovnými vodiacimi čiarami. „Elektronická verzia“ terča je čierny kruh o priemere 50cm s krátkymi bielymi vodorovnými vodiacimi čiarami. Čiary oddelujúce bodované polia na terči nie sú, terč sa takto zobrazuje na monitore pred strelcom. Strieľa sa

do piatich terčov vedľa seba, pričom stredy terčov sú od seba vzdialené 75 cm.

3.3. Zbraň a strelivo:

Ako zbraň sa môže použiť ľubovoľná pištoľ alebo revolver kalibru 5,6 mm (cal. .22) s nasledujúcimi obmedzeniami. Zbraň môže mať maximálne rozmery 300 mm x 150 mm x 50 mm (dĺžka x výška x šírka), výšku mieridiel vrátane hlavne 40 mm.

Je povolená tolerancia do 5% v jednom z rozmerov. Maximálna hmotnosť zbrane vrátane prázdneho zásobníka je 1260 gramov.

Aj keď sa samozrejme existuje viacero výrobcov rýchlopalných pištolí, dá sa povedať, že od OH 1936 v Berlíne až do deväťdesiatych rokov kraľovala v tejto disciplíne pištoľ od firmy Walther, konštrukčne založená na systéme z tridsiatich rokov, ktorý bol prezentovaný pištoľou Walther-Olympia. Táto firma v súčasnosti vyrába model OSP 2000, ktorý je však len v detailoch odlišný od tej pištole s ktorou sa strieľalo v sedemdesiatych rokoch.

Dobrou marketingovou politikou sa podarilo prevziať popredné miesto talianskej firme Pardini, hlavne jej najnovším modelom Schumann. Tento model má ako jediná pištoľ na svete funkčnú elektronickú spúšť. Samozrejme existuje viacero výrobcov, ktorí vyrábajú rýchlopalné pištole, ich podiel na trhu je však

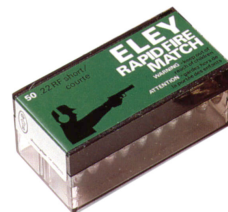

minimálny. Tu môžeme spomenúť firmu Hämmerli, ktorá licenčne vyrábala slávnu Walther-Olympia, jej vlastné modely sa však neujali. Z Talianska pochádza aj firma FAS, ktorá vyrába

pištoľ Domino, ale taktiež nemá leví podiel. Francúzska firma Unique je ďalšou, ktorej pištoľ sa veľmi neujala. Strelci bývalého ZSSR strieľajú z pištole konštruovanej Chaidurovom, ale v dvoch špeciálnych sériách bolo vyrobených len 22 kusov týchto špičkových pištolí.

Každá aj špičková zbraň je závislá od kvality použitého streliva. Aj keď sa v počiatkoch rýchlopalby používalo malokalibrové strelivo typu L.R., t.j. dlhé, od OH 1936 v Berlíne sa už takmer výlučne využívalo strelivo typu Short, ktoré má menšiu prachovú náplň a ľahšiu strelu. Toto strelivo viac vyhovuje potrebám rýchlopalnej pištole.

Ako existujú viacerí výrobcovia pištolí, takisto existujú viacerí výrobcovia streliva. Do osemdesiatich rokov sa bežne používalo anglické strelivo značky Eley, ktoré je dodnes špičkovým strelivom, ale v kalibre L.R. V rýchlopalnej pištoli sa od jeho používania už takmer upustilo.

Kráľom v rýchlopalnom strelive bola a ešte asi aj je firma Dynamit Nobel z Nemecka, ktorá vyrába kvalitné strelivo značky RWS, pre rýchlopalnú pištoľ konkrétne model R25.

Do nástupu zbraní značky Pardini toto strelivo jasne dominovalo v rýchlopalbe, avšak nástup talianskych pištolí priniesol aj talianske strelivo značky Fiocchi. Aj keď nie je kvalitnejšie ako

RWS, v súčasnej dobe čoraz viac strelcov používa toto strelivo. Možno je to tým, že najlepšie „vyhovuje“ pištoliam Pardini. Má nižšiu ústovú rýchlosť ako RWS.

3.4. Strelecká poloha:

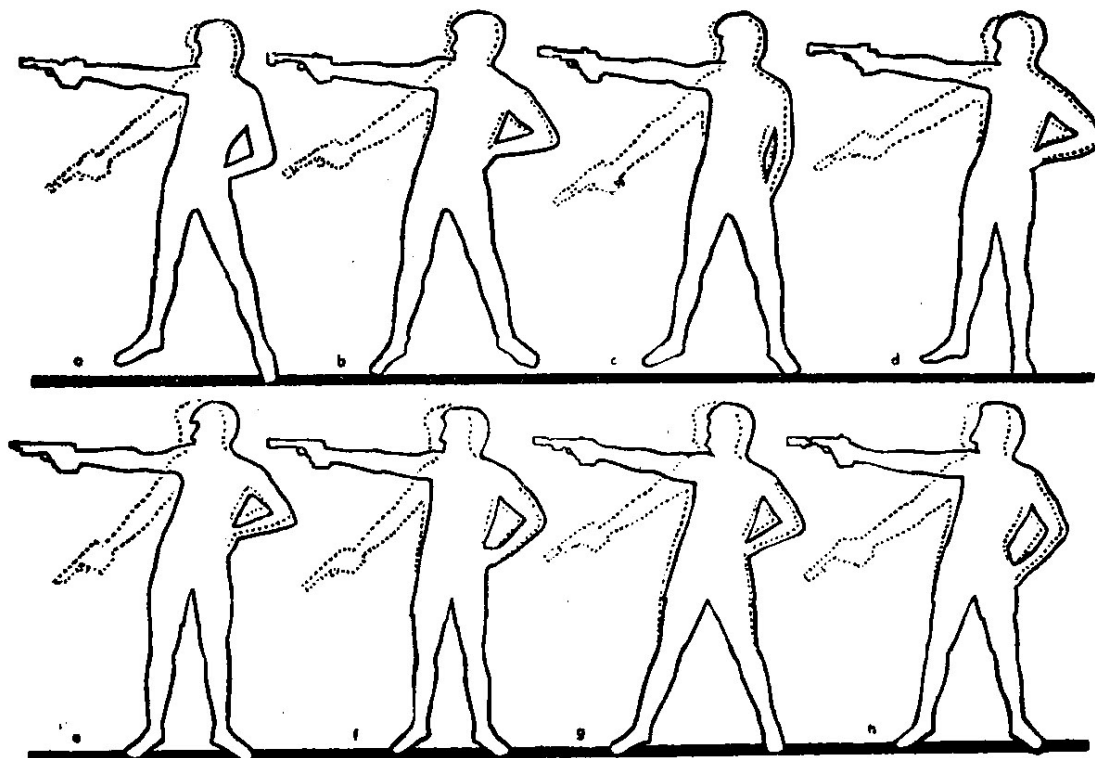
Poloha pri rýchlopalbe sa značne líši od polohy pre strelbu na statický terč. Musí umožňovať strelcovi vo veľmi krátkom čase zdvihnúť ruku s pištoľou a potom ju horizontálne presúvať z jedného terča na druhý a vystreliť 5 rán v obmedzenom čase.

Pred začatím série musí byť strelec takej v polohe, že nesmie mať zdvihnutú ruku s pištoľou vyššie ako je 45° od zvislej osi tela. Ruku s pištoľou smie zdvihnúť až po otočení terčov do čelnej polohy.

Poloha musí mať teda veľkú stabilitu v smere výstrelnej roviny, aby mohol strelec rýchlo zdvihnúť s pištoľou bez podstatného narušenia rovnováhy

a ďalej zaistiť rýchly horizontálny presun pištole s krátkodobými zástavkami na každom terči k vystreleniu ďalšej rany.

Orientácia strelca smerom k terčom je taká, že poloha sa upravuje tak, aby sa ruka so zbraňou optimálne zodvihla na prvý terč, niektorí strelci však používajú orientáciu na stredný terč a napätie svalov, ktoré vzniká pri dotočení tela na prvý terč využívajú na spevnenie postoja a ľahšie prenášanie zbrane na ďalší terč.

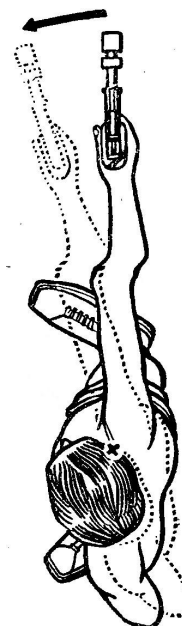

3.5. Spôsob presunu z jedného terča na ďalší:

Existujú v podstate tri spôsoby. Prvým je izolovaný pohyb pravej ruky s pištoľou, druhým je rýchle a plynulé otáčanie trupu s rukou zafixovanou v ramennom kĺbe. Tretí spôsob je v podstate kombináciou predošlých dvoch.

Výber najvhodnejšieho spôsobu je podriadený splneniu požiadaviek na dobré vzájomné spevnenie pohyblivých horných častí tela a potrebnej celkovej pružnosti tela.

V súčasnej dobe je výnimkou vidieť dobrého rýchlopalníka strieľať prvým spôsobom. Takmer všetci

strielajú druhým, resp. tretím spôsobom. Tieto spôsoby majú zjavnú výhodu pri prechode

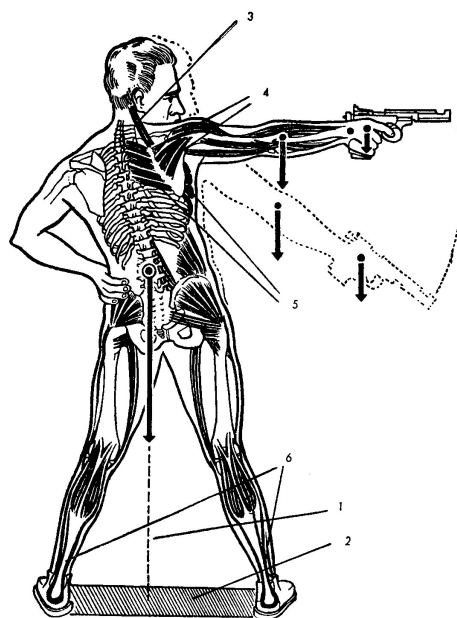
z jedného terča na druhý v tom, že sa takto lepšie udržiava tá istá vzájomná poloha pištole, ruky a hlavy pri pohybe, zastavení a príprave na ďalší výstrel. Problémom pri takejto polohe môže nastať ak väzivo a svalstvo spevňujúce pohyblivé časti tela je príliš pevné, tuhé. Preto je pri rýchlopalnej pištoli na rozdiel od statickej pištoľovej streľby (napr. ľubovoľnej pištoli) potrebné aby telo nebolo príliš spevnené a aby malo potrebnú pružnosť.

3.6. Fyzické zaťaženie pri streľbe:

Celková fyzická náročnosť je malá v porovnaní s inými športmi. Streľba z rýchlopalnej pištole významnejšie zaťažuje len niektoré svalové skupiny, hlavne svaly kĺbu ramenného, najmä sval deltový, veľký sval prsný, vretenový sval, krátky a dlhý napínač zápästia, dlhý sval dlaňový a povrchový ohýbač prstov.

Zo svalov dolných končatín sú to hlavne dvojhlavý lýtkový sval, šikmý sval lýtkový, priamy sval stehenný, štvorhlavý sval stehenný a viaceré ďalšie svaly trupu, dolných a horných končatín vo funkcii antagonistov a synergistov, ktoré síce pri streľbe nie sú významne namáhané, ale ich funkcie sú dôležité napr. na fixáciu polohy tela, zápästia a pod.

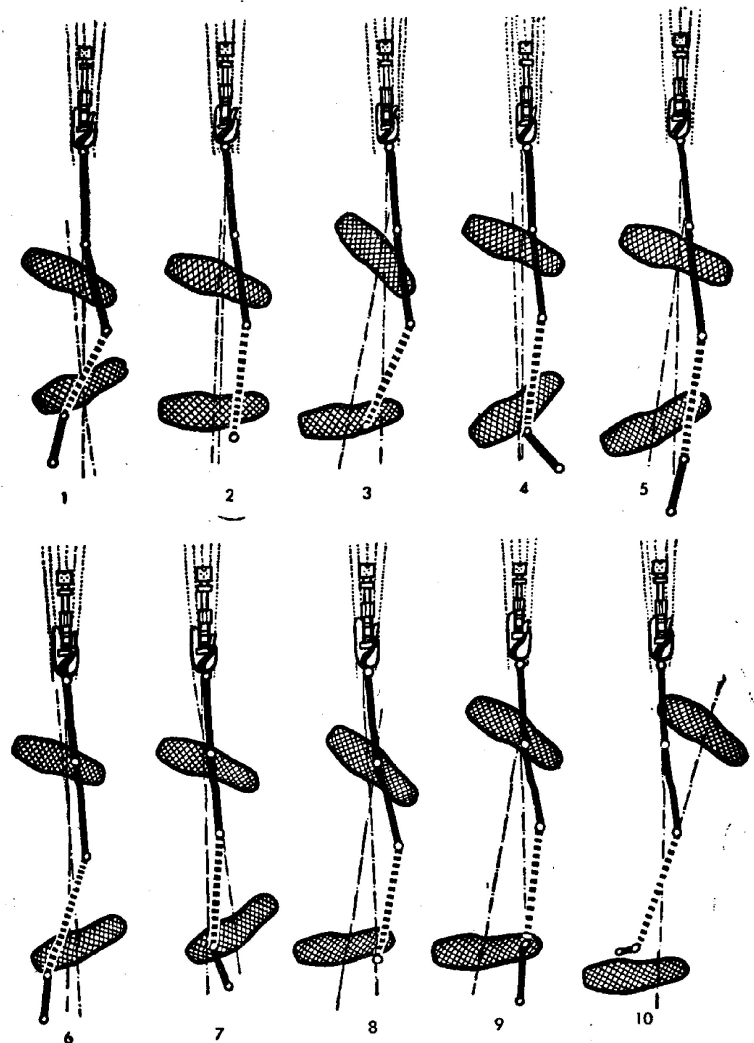
Spevnenie trupu, hornej končatiny a zápästia sa dosahuje napätím väčšej skupiny svalov ako pri statickej streľbe. Keďže existuje veľa variant polôh pri streľbe, je problematické vymenovať všetky spôsoby na dosiahnutie optimálneho spevnenia potrebných svalov.

3.7. Stabilita pri streľbe:

Pre stabilitu polohy je dôležitá vzájomná poloha oporných plôch tela – chodidiel. Existujú rôzne varianty polohy. Líšia sa medzi sebou rozkročením

chodidiel, rôznou orientáciou nôh vzhľadom k terčom, natočením tela a mnohými ďalšími detailmi. Stabilita tela je daná aj polohou tela, postojom. Ale aj tu existuje veľa variantov postojov. Niektoré z nich sú znázornené na nasledujúcich obrázkoch.

Z týchto obrázkov je zrejmé, že streľba z rýchlopalnej pištole je veľmi variabilná a zovšeobecňovanie nie je prakticky možné. To možno vidieť aj na súčasných popredných streľcoch, kedy ťažko nájdeme dvoch, ktorí by mali rovnakú polohu a postoj.

3.8. Spúšťanie:

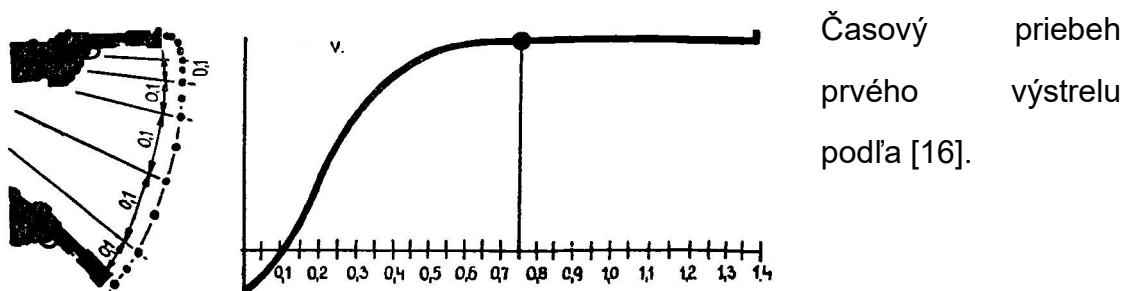
Spúšťanie pri tejto disciplíne je odlišné ako pri ostatných pištoľových disciplínach, pretože to diktuje rýchle tempo streľby s prenášaním streľby z jedného terča na druhý. Streľba je skomplikovaná tým, že keď sa otvoria terče do čelnej polohy, strelec už musí strieľať a nemôže výstrel opakovať ako napr. pri statickej streľbe. Tam ak strelec nie je na výstrel 100 percentne pripravený, nevystrelí a výstrel zopakuje.

Správne odpálenie je veľmi dôležité pre výsledok celej série, zvlášť dôležité je to u štvorsekundových sérií.

Obtiažnosť prvej rany je podmienená tým, že dráha, ktorú musí ruka s pištoľou pri zdvíhaní je oveľa dlhšia ako dráha zbrane pri prenášaní z jedného terča na druhý. Čas na vystrelenie prvej rany pritom nesmie prekročiť určitý limit aby sa nenarušilo tempo strieľania ostatných rán.

Zvyčajne sa stačí oneskoriť s vypálením prvej rany len o 1 až 2 desatiny sekundy a naruší sa obvyklé tempo streľby, čo sa prejaví na celkovom výsledku série. Preto pri tréningu sa musí nácviku streľby na prvý terč venovať zvláštna pozornosť. Zložitosť odpálenia prvej rany je hlavne v tom, že zdvíhanie ruky s pištoľou sa musí spojiť súčasne s vyrovňovaním mušky v cieľniku a pohybom ukazováka pri spúšťaní. Je potrebné si uvedomiť, že strelec má na zdvihnutie ruky so zbraňou, zamierenie a vystrelenie piatich rán len štyri sekundy, pričom strelec má v skutočnosti k dispozícii ešte menej času.

Od štyroch sekúnd sa musí odrátať cca 0,2 sekundy, kým strelec zareaguje na otočenie terčov, čo nazývame reakčným časom a 0,1-0,2 sekundy, za ktoré strela preletí vzdialenosť 25 metrov, čo je závislé od použitého streľiva.

3.9. Odlišnosť od statických pištoľových disciplín:

Obece je presnosť výstrelu závislá od stupňa nepohyblivosti strelca so zbraňou. Pri statických, puškových ale aj pištoľových streleckých disciplínach, môže strelec zachovať svoju polohu až do okamihu výstrelu prakticky stabilnú, o čom sa však nedá hovoriť v prípade rýchlopalby. V tejto disciplíne je nutnosť pri streľbe „hýbať sa“, čo spolu s obmedzeným časom na výstrel núti strelca strieľať ináč.

Vo všeobecnosti môžeme povedať, že proces streľby z rýchlopalnej pištole môžeme rozdeliť do piatich fáz, resp. časových úsekov. V prvej fáze sa

vykonáva zdvihnutie ruky s pištoľou, zamierenie a výstrel na prvý terč. Z hľadiska rýchlosti a času je táto fáza najrozhodujúcejšia na celkový výsledok, pretože je potrebné zodvihnúť ruku, následne ju zafixovať, súčasne zrovnávať mieridlá a spúšťať a zároveň kontrolovať časový priebeh.

V druhej a ž piatej fáze dochádza k horizontálnemu pohybu, k čiastočnému zastaveniu na terči, vystreleniu rany, zrovnaniu mieridiel a presun na ďalší terč (z prvého na druhý, z druhého na tretí atď). Je potrebné si uvedomiť, že tieto činnosti sa nevykonávajú oddelene, ale naopak, prelínajú sa a vykonávajú sa súčasne viaceré z nich. To platí samozrejme o streľbe ako takej, ale pri rýchlopalnej pištoľi je takáto vzájomná prepojenosť činností zvlášť výrazná.

Hlavným rozdielom je hlavne rytmus streľby, ktorý síce nie je najrozhodujúcejší pre celkový výsledok, ale jeho sledovanie umožňuje získať informáciu o práci športovca v priebehu streľby. Tu je najviac sledovaný čas trvania prvého a posledného výstrelu. Je potrebné si uvedomiť, že na základe dlhoročných skúseností boli vypracované doporučené časy, akými by mal športovec strieľať jednotlivé série, ale v súčasnosti existuje toľko kvalitných strelcov, ktorí strieľajú rozdielnym spôsobom, že to je skutočne len odporúčanie a každý jednotlivý strelec si musí nájsť svoj optimálny rytmus a spôsob streľby.

Odporúčané hodnoty pri výstrele sú:

Séria	1. rana	5. rana
8"	2,0 – 2,2	7,0 – 7,5
6"	1,8 – 2,0	5,5 – 5,8
4"	1,3 – 1,5	3,7 – 3,8

Tieto hodnoty sú odpovedajúce pre väčšinu rýchlopalníkov, ale samozrejme existujú výnimky. Napr. olympijský medailista Vladimír Vochmjanin z Kazachstanu strieľa prvú ranu približne za rovnaký čas 1,8 sekundy vo všetkých sériách, najlepší rýchlopalník všetkých čias Ralf Schumann z Nemecka strieľa približne odporúčaným tempom. Zo slovenských strelcov môžeme spomenúť, to že Vladimír Babic strieľa podobným štýlom ako

Vochmjanin, čiže prvú ranu v štvorsekundových sériách za 1,7 sekundy, naopak Peter Mlynarčík skôr štandardným spôsobom za 1,4 sekundy.

Nie je možné povedať, ktorý spôsob je lepší, na to musí prísť každý strelec. Aj keď spôsob, akým sa dosahuje vysoký výsledok môže byť a zvyčajne je rôzny, prostriedok na jeho dosiahnutie sú rovnaké, t.j. usilovný tréning. Tento prostriedok je spoločný pre všetky športy, nie len pre strelecké disciplíny.

A tu je veľmi dôležitá úloha trénera, vedenie tvorivej športovej prípravy, využívanie všetkých dostupných foriem prípravy ako aj regenerácie organizmu.

Záver

Základným cieľom tejto záverečnej práce bolo priblížiť olympijskú streleckú disciplínu rýchlopalná pištoľ. Z tohto dôvodu môže vyznievať táto práca ako čisto teoretická, bez zahrnutia konkrétnych praktických skúseností autora a vedúceho práce.

Do práce nebolo možné z dôvodu celkového rozsahu zahrnúť všetky poznatky a skúsenosti, pretože sme sa snažili priblížiť disciplínu rýchlopalná pištoľ ako celok. Aj keď o tejto disciplíne je v rámci odbornej literatúry napísané veľa, na Slovensku neexistuje literatúra, ktorá by sa zamerala špeciálne na disciplínu rýchlopalná pištoľ.

Z tohto dôvodu sme uvážili za potrebné zaradiť do práce dosť rozsiahlu časť venovanú histórii a vývinu disciplíny. Aj vďaka tomu zhrnutiu histórie môžeme konštatovať, že olympijská rýchlopalba prešla asi najbúrlivejším vývojom zo všetkých streleckých olympijských disciplín a jej súčasná podoba je platná len od roku 1989, čo je len 10 rokov. Na porovnanie uvedieme, že napríklad disciplína ľubovoľná pištoľ má takmer nezmenenú podobu už takmer 100 rokov.

Obsah práce je v takejto podobe aj preto, že sme chceli byť originálni a nechceli sme len „kopírovať“ už vytvorenú odbornú literatúru. Takúto formu a obsah nenájdete v žiadnej doterajšej literatúre. Aj keď sme pôvodne chceli v rámci druhej časti práce zaradiť aj príklad konkrétného ročného tréningového plánu pre rýchlopalnú pištoľ nakoniec sme od toho upustili, pretože táto problematika už bola viackrát spracovaná. Ako príklad je možné uviesť prácu

Pavla Weisza „Základní náplň sportovní přípravy pistoláři pro rok 1987“ vydanú ako organizačnú prílohu RS ÚV Zväzarmu č. 2/87, ktorá vyšla vo forme

prehľadných tabuliek v časopise Střelecká revue č. 2/87, 5/87, 9/87 a 12/87. Ešte podrobnejšia metodická pomôcka, určená však pre začiatočníkov, bola po preložení Vladimírom Schwarczom a Františkom Očenášom z originálnej príručky N.G. Saryčeva vydaná vo forme metodickej pomôcky v roku 1981. Túto metodickú pomôcku vydala SÚR strelectva SÚV Zväzarmu pod názvom „Рýchлопалнá пистол“.

V týchto dvoch prácach je konkrétna príprava tak podrobne spracovaná, že by sme sa v tejto práci nutne museli opakovať, čo nebolo našim cieľom. Preto sme sa radšej v druhej časti práce zamerali na zhrnutie športovej prípravy ako variabilného procesu a pokúsili sme sa načrtnúť základné princípy vedenia športovej prípravy v disciplíne rýchlopalná pištoľ. To je možno cennejšie ako už konkrétne rozpracovanie ročného tréningového cyklu, pretože môže poslúžiť ako návod na jeho vypracovanie. Aj tak príprava vrcholového športovca je rôznorodá a nemôže sa zmestiť do všeobecnej šablóny, tréningové plány športových osobností sa budú zhodovať vo všeobecných rysoch ale konkrétne použité tréningové prostriedky môžu byť úplne iné.

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY

1. Brych, J. : Almanach sportovní střelby. Naše vojsko, Praha, 1990.
2. Brych, J. : Sportovní střelba (kulové disciplíny). Naše vojsko, Praha, 1982.
3. ČSS: Zpravodaj Českého střeleckého svazu, čísla 1/97 – 4/99, Praha, 1997 –1999.
4. Cinko, G. : Jednotný tréninkový systém ve sportovní střelbě. ÚV Svazarmu, Praha, 1979.
5. Crossman, J. : Olympic shooting. NRAA, Washington, D.C., 1978.
6. Deutscher Schuestenbund e.v. : Deutsche Schuetzen Zeitung, čísla 1/98 – 4/99. Umschau Zeitschriftverlag, Frankfurt/Main, 1998 –1999.
7. Hošek, V. : Psychologie sportovní střelby. ÚV Svazarmu, Praha, 1979.
8. Humplík, M. : Aktivní posilovací cvičení pro sportovní střelce. ÚV Svazarmu, Praha, 1977.
9. Hynouš, J. : Některá speciální cvičení pro sportovní střelce. ÚV Svazarmu, Praha, 1980.
10. Internet: <http://www.geocities.com/Colosseum/1190/index.htm>
11. Internet: <http://www.issf-shooting.org>
12. Internet: <http://www.sius.com/ranking>
13. Internet: <http://www.telecom.cz/shooting>
14. Itkis, M. A. : Speciální příprava sportovního střelce. ÚV Svazarmu, Praha, 1985.
15. ISSF: ISSF News, čísla 4/98 – 4/99. ISSF, Munchen, 1998 –1999.
16. Jurjev, A. A. : Sportovní střelba z pušky a pistole. Naše vojsko, Praha, 1966.
17. Kolektiv: Střelecká revue, čísla 1/69 – 12/90. Naše vojsko, Praha, 1969 – 1990.
18. Kruseová, B. : Kronika olympijských hier 1896 – 1996. Fortuna Print, Bratislava, 1996.
19. Kryl, L. : Fyziologie sportovní střelby. ÚV Svazarmu, Praha, 1979.

20. Kvapilík, O. : Metodika pre plánovanie prípravy a vypracovanie tréningovej dokumentácie v športovej streľbe. SÚV Zväzarmu, Bratislava, 1984.
21. Saryčev, N. G. : Rýchlopalná pištoľ. SÚV Zväzarmu, Bratislava, 1981.
22. Schreiber, W.: UIT World Cup Final'96 im sportschiessen. UIT, Munchen, 1996.
23. Schreiber, W. : UIT World Cup Final'97. UIT, Munchen, 1997.
24. Schwarcz, V. : Vzájomné vzťahy niektorých kvalitatívnych a kvantitatívnych ukazovateľov streleckej prípravy a výkonnosti v disciplíne rýchlopalná pištoľ 2x30 u skupín vrcholových športovcov. Košice, 1982.
25. SSZ: Bulletin Slovenského streleckého zväzu, čísla 1/94 – 5/99. SSZ, Bratislava, 1994 – 1999.
26. UIT: Official Statutes, Rules and Regulations. UIT, Munchen, 1996.
27. UIT: UIT Journal, čísla 1/95 – 3/98. UIT, Munchen, 1995 – 1998.
28. Vajnštejn, L. M. : Střelec a trenér. ÚV Svazarmu, Praha, 1980.